Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi

2019, 2(11): 815-825.

DOI:10.26677/TR1010.2019.274

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası:

<https://www.sobibder.org>

KAVRAMSAL MAKALE

6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kula İlçesi'nin Yönetim Coğrafyası Üzerindeki Etkileri

Dr. Öğr. Üyesi Ferdi AKBAŞ, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Kadirli Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Osmaniye, e-posta: ferdi.akbas45@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1899-1458>

Öz

Kula ilçesi Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü sınırları içerisinde yer almaktadır. İdari açıdan Manisa ilinin yönetim sınırları dahilinde bulunan Kula, yüksek kütlelerle çevrili bir depresyon alanında bulunmaktadır. Gediz Nehri Havzasında kurulmuş olan ilçe, kuzeyden Demirci ve Selendi, güneyden Alaşehir, batıdan Salihli, doğudan Eşme ilçeleriyle kuşatılmıştır. Araştırma sahası olarak belirlenen Kula ilçesinin büyükşehir yasasının yürürlüğe girmesinden önce 1 ilçe merkezi, 51 köy ve 2 belde olmak üzere toplamda 54 idari birimi bulunmaktaydı. Ancak yasanın resmi gazetede yayınlanmasından sonra belde belediyeleri kapatılmış, köylerin de tüzel kişiliği sona ermiş ve köyler ilçenin mahalleleri konumuna getirilmişlerdir. İdari statüde yapılan bu değişiklikler kırsal yerleşimlerin coğrafi anlamdaki durumlarında ve mevcut yapılarında herhangi bir değişiklik ortaya çıkarmamıştır. Coğrafi olarak köy yine köy olarak kalmakta ve coğrafi bilimler topluluğu tarafından yapılan tüm akademik çalışmalarda mahalle değil köy ibaresi kullanılmaktadır. Günümüz itibarıyla de Kula ilçesinde 1 ilçe merkezi ile birlikte 52 köy idari alanı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ege Bölgesi, İç Batı Anadolu Bölümü, Kula İlçesi, Köy İdari Alanı, Yönetim Coğrafyası.

Makale Gönderme Tarihi: 20.08.2019

Makale Kabul Tarihi: 04.11.2019

Önerilen Atıf:

Akbaş, F. (2019). 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kula İlçesi'nin Yönetim Coğrafyası Üzerindeki Etkileri, *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 2(11): 815-825.

© 2019 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences

2019, 2(11): 815-825. DOI:10.26677/TR1010.2019.274

ISSN: 2667-422X Dergi web sayfası: www.sobibder.org

CONCEPTUAL PAPER

Effects Of Metropolitan Law No. 6360 on Administrative Geography of Kula District (Manisa)

Assistant Professor Dr. Ferdi AKBAŞ, Osmaniye Korkut Ata University, Kadirli Faculty of Social Sciences and Humanities, Osmaniye, e-mail: ferdi.akbas45@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1899-1458>

Abstract

Kula is located within the boundaries of the Inner West Anatolia Region of the Aegean Region. Kula, which is located within the administrative boundaries of Manisa in terms of administration, is located in a depression area surrounded by high masses. The district, which was established in the Gediz River Basin, is surrounded by Demirci and Selendi from the north, Alaşehir from the south, Salihli from the west and Eşme from the east. Prior to the enactment of the metropolitan law, the district of Kula, designated as a research area, had a total of 54 administrative units, including 1 district center, 51 villages and 2 towns. However, after the law was published in the official newspaper, the municipalities of the districts were closed down, the legal personality of the villages was terminated and the villages became the neighborhoods of the district. These changes in administrative status did not reveal any changes in the geographical situation and existing structures of rural settlements. Geographically, the village is still a village and in all academic studies carried out by the geographic sciences community, the term köy village değil is used instead of neighborhood. As of today, there are 52 village administrative areas together with 1 district center in Kula district.

Keywords: Aegean Region, Central Western Anatolia Department, Kula District, Village Administrative Area, Management Geography.

Received: 20.08.2019

Accepted: 04.11.2019

Suggested Citation:

Akbaş, F. (2019). Effects Of Metropolitan Law No. 6360 on Administrative Geography of Kula District (Manisa), *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 2(11): 815-825.

© 2019 Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi.

GİRİŞ

Araştırma konusunu teşkil eden Kula ilçesi, Manisa iline bağlı olup ilçede 52 köy idari alanı bulunmaktadır. İlçe sınırları dahilinde geçmiş dönemlerde 2 belde belediyesi bulunmaktaydı. Ancak büyükşehir belediyesi yasasının resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmesi neticesinde bu idari birimler kapatılmıştır. 6360 sayılı kanun olarak da bilinen bu yasayla yalnızca belde belediyeleri değil aynı zamanda köy statüsündeki yerleşim birimlerinin de varlığı kanuni olarak sona erdirilmiş ve bu birimler mahalle konumuna getirilmiştir. Bu durumdan dolayı Kula Belediyesi'nin hizmet sınırları genişlemiş ve fonksiyonel özelliği artmıştır.

Kula İlçesinin Coğrafi Konumu, Sınırları ve Başlıca Özellikleri

Kula ilçesi Ege Bölgesi'nin İç Anadolu'ya açılan kapısı konumundaki İç Batı Anadolu Bölümü sınırları içerisinde bulunmaktadır. İdari açıdan Manisa ilinin yönetim sınırları dahilinde yer alan Kula, Gediz Nehri Havzasında kurulmuş olup kuzeyden Divlit Dağı ile Yağcı Dağı ve güneydoğudan Umurbaba Dağı ile çok sayıda tepeyle çevrili bir sahada yer almaktadır.

İlçenin yüzölçüm bakımından büyüklüğü 981 km² olup, Manisa ili toplam arazisinin %7,3'ünü oluşturmaktadır. Gediz Nehri Havzasında yer alan ilçe, kuzeyden Demirci ve Selendi, güneyden Alaşehir ve Sarıgöl, batıdan Salihli, doğudan Eşme ilçeleriyle kuşatılmıştır (Harita 1).

Harita 1. Kula İlçesi'nin Lokasyon Haritası.

Sahip olduğu konum itibariyle Ege Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi arasındaki adeta köprü vazifesi gören yerleşim birimlerinden biri olan Kula, kurulduğu günden bu yana çeşitli

devletlerin himayesi altına girerek iskan alanı olarak seçilmiştir. Lidya Krallığı, Bizans, Persler, Bergama Krallığı bu devletlere örnek olarak gösterilebilir. Türklerin Kula'ya yerleşmesi Malazgirt Savaşı'ndan sonraki süreçte 11. yüzyılın son dönemlerine rastlamaktadır. Kula yapılan arkeolojik kazılarda Demirköprü Barajı çevresindeki volkanik arazi üzerindeki Çakallar Divlit'te ilk insana ait ayak izlerine rastlanmıştır. Bu durum yörenin binlerce yıldır insanlar tarafından yerleşim yeri olarak seçildiğini kanıtlamaktadır. Bunlara ek olarak tarihi Kula evlerinde bulunan mermer tabletler, ilçenin kuruluş tarihini M.Ö. 56 yılına kadar dayandırmaktadır. M.Ö. I. yüzyılda basılmış olan ve ilçeyi yakın çevredeki ülkelere tanıtan birkaç madeni para, Kula'nın M.Ö. I. yüzyılda var olduğunu göstermektedir (Demirelli, 2007: 7-12).

Araştırma sahasının temel jeolojik birimlerini Tersiyer ve Kuvaterner yaşlı çökel ve volkanik kaya birimleri geniş alanlarda yüzlekler oluşturmaktadır. Çalışma alanında temeli Menderes Masifi metamorfik kayaları teşkil etmektedir. Üzerlerinde Permo-Triyas yaşlı mermerler yer almaktadır. Mesozoyik birimleri, Kızılcaşöğüt Formasyonu ve yerleşme yaşı Üst Kretase olan ofiyolitli melanj kayalarıdır. Senozoyik kaya birimleri olarak Miyosen yaşlı Kurtköy Formasyonu, Yeniköy Formasyonu, Dikendere Volkanitleri, Karaboldere Volkanitleri; Pliosen yaşlı Ahmetler Formasyonu, Beydağı Volkanitleri, Ulubey Formasyonu, Payamtepe Volkanitleri ve Kuvaterner yaşlı Asartepe Formasyonu, ile Kula Volkanitleridir. Burgaz Volkanitleri, Elekçitepe Volkanitleri ve Divlittepe Volkanikleri olarak adlanan 3 evrede oluştuğu saptanmış olan Kula bazaltik lavlarında yapılan petrokimyasal çalışmalar, bunların çalışma alanındaki daha yaşlı tüm diğer volkanitlerden farklı kökünde olduklarını ortaya koymuştur (MTA, 1980: 1).

İlçenin önemli jeomorfolojik birimlerini Dağlık ve tepelik alanlar, platolar ve ovalar oluşturmaktadır. Umurbaba Dağı ile Yağcı Dağı sahadaki en önemli ve en yüksek kütleleri temsil etmektedir. Ayrıca yörede bulunan Sarıkız, Soğanlı, Höyük, Bölme, Kazkaya, Yalnızçam gibi tepeler diğer yüksek mevkilerdir. İlçedeki platoların neredeyse tamamı Demirci dağının etek kesiminde bulunmaktadır. Kula-Gördes platoları olarak adlandırılan bu alanlar Gediz Nehri'nin yarmasıyla oluşmuştur. Ova olarak ilçe merkezinin doğusunda başlayıp Yurtbaşı köyüne kadar uzanan ve halk arasında Burçak ovası ya da Söğüt çayı ovası olarak bilinen Kula ovası bulunmaktadır. İlçenin en önemli ve adeta hayat kaynağı olan akarsuyu Gediz Nehridir. Doğu-batı istikametinde akış gösteren nehir, Kula'nın doğu tarafına geldiğinde buradaki Söğüt çayı ile birleşerek kuzeybatıya, burada da Selendi ve Hacılar çaylarını alan Gediz Nehri batıya doğru yönelmektedir (Demirelli, 2007: 16-18). Sahanın Gediz Nehri dışındaki akarsuları Selendi, Söğüt ve Hacılar çaylarıdır. Bunların dışında yörede akış gösteren çok sayıda mevsimlik akarsu bulunmaktadır.

Çalışma alanında tam anlamıyla Akdeniz ikliminden söz etmek mümkün değildir. İç Batı Anadolu Bölümü'nde bulunan Kula'nın yükselti değeri fazla olup deniz etkisinden de yoksundur. Bundan dolayı ilçede Akdeniz iklimi ile Karasal iklim arasında yer alan geçiş özelliği gösteren bir iklim hakimdir. İlçenin vejetasyon yapısını sahip olduğu klimatolojik koşullar şekillendirmiştir. Geçiş ikliminin görüldüğü Kula'da orman alanlarının başladığı yükseltiye kadar olan mevkide çalı formasyonu yayılış göstermektedir.

Yönetim Coğrafyası Özellikleri

Manisa 13339 km² yüzölçüm değeri ile alan bakımından ülkemizin büyük illeri arasında yer almaktadır. İlin yüzölçüm bakımından en büyük ilçesini 1645 km² ile Akhisar oluştururken, Ahmetli 227 km² ile ilin en küçük ilçesi konumunda yer almaktadır (Tablo 1). Manisa ilinde en büyük ilçe olan Akhisar, en küçük ilçenin (Ahmetli) 7 katından fazla bir büyüklüğe sahiptir. Bu

değerler il idari bölünüşü yapılırken ilçeler arasında yüzölçüm bakımından ciddi farklılıklar oluştuğunu göstermektedir (Koday ve Erhan: 2010: 4). Oysaki Manisa ili genel itibariyle engebe düzeyi ve yükselti değerinin fazla olmadığı bir topografya üzerinde bulunduğu için ilçelerin sahip olduğu yüzölçüm değerleri arasında büyük farklar olmamalıydı.

Tablo 1. Manisa İli İlçe Yüzölçümleri, Nüfus ve Nüfus Yoğunlukları.

İlçenin Adı	Yüzölçümü	Nüfusu	Nüfus Yoğunluğu (km ² / kişi)
Ahmetli	227	16530	73
Akhisar	1645	171381	104
Alaşehir	971	104507	108
Demirci	1321	41135	31
Gölmarmara	310	15247	49
Gördes	902	28182	31
Kırkağaç	541	39790	74
Köprübaşı	447	13347	30
Kula	981	44410	45
Salihli	1359	161562	119
Sarıgöl	432	35957	83
Saruhanlı	771	54660	71
Selendi	726	20291	28
Soma	820	108981	133
Şehzadeler	515	171116	332
Turgutlu	549	163223	297
Yunusemre	823	239324	291
Toplam	13339	1429643	107

Kaynak: TÜİK ve HGK Verilerinden Faydalanılmıştır.

2018 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Manisa ilinin toplam nüfusu 1.429.643 kişiden oluşmaktadır. Merkez ilçe konumundaki Yunusemre (239.324), Akhisar (171.381) ve Şehzadeler (171.116) ilin en fazla nüfusa sahip ilçelerini, Köprübaşı (13.347), Gölmarmara (15.247) ve Ahmetli (16.530) en az nüfuslanmış ilçeleri teşkil etmektedir (Tablo 1).

Manisa'nın 2018 yılı itibariyle nüfus yoğunluğu km²'ye 107 kişidir. Nüfus yoğunluğu ilçelere göre analiz edildiğinde Şehzadeler (332), Turgutlu (297) ve Yunusemre (291) en fazla, Köprübaşı (30), Gördes (31) ve Demirci'nin ise (31) en az nüfus yoğunluğuna sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Araştırma sahasını oluşturan Kula ise 45 kişi ile Türkiye ortalamasının (107) altında nüfus yoğunluğuna sahiptir. İlde nüfus yoğunluğunun düşük çıktığı ilçeler genel itibariyle nüfus miktarının az ve morfolojik yapının engebeli olduğu yerleşim birimleridir.

Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 2018 yılında yayınlanan adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre Kula ilçe merkezi nüfusu 28.518, köy nüfusu ise 15.892 olup ilçe toplam nüfusu 44.410'dur. Kula ilçesi sınırları içerisinde yer alan köylerin nüfus miktarları tablo halinde aşağıda verilmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Kula İlçesine Bağlı Köylerin İl ve İlçe Merkezine Uzaklıkları ile Nüfus Miktarları.

Köy Adı	İl Merkezine Uzaklık (Km)	İlçe Merkezine Uzaklık (Km)	Nüfus (2018)
Ahmetli	117	8	127
Aktaş	127	18	177
Ayazören	123	14	496
Ayvatlar	124	15	123
Balıbey	134	17	264
Başbüyük	152	12	588
Battalmustafa	149	30	201
Bayramşah	144	30	177
Bebekli	135	16	901
Börtlüce	155	36	214
Çarıkbalı	139	20	1.144
Çarıkmahmutlu	137	18	187
Çarıktekke	141	22	255
Çiftçiibrahim	129	10	184
Dereköy	135	16	375
Emre	140	21	188
Encekler	149	30	416
Erenbağı	144	25	128
Eroğlu	139	20	359
Esenyazı	139	20	616
Evciler	134	15	218
Gökdere	133	14	169
Gölbaşı	123	5	301
Güvercinlik	139	20	440
Hacıtufan	129	10	276
Hamidiye	138	19	174
Hayalli	134	24	135
İbrahimağa	132	13	151
İncesu	126	7	188
Kalınharman	132	13	193
Karaoba	134	15	42
Kavacık	124	5	496
Kenger	141	22	199
Konurca	134	15	277
Körez	126	7	679
Narıncalıpıtrak	127	3	934
Narıncalısüleyman	139	24	231
Ortaköy	134	15	282
Papuçlu	129	20	299
Saraçlar	144	15	435
Sarıç	135	16	328
Şehitlioğlu	139	20	501
Şeremet	134	15	255
Şeritli	124	7	161
Şıhlı	141	22	82
Söğütderesi	136	15	148
Tatlıçeşme	132	13	166
Topuzdamları	157	36	277
Yağbastı	145	26	64
Yeniköy	145	26	116
Yeşilyayla	139	18	293
Yurtbaşı	136	17	262

Kaynak: Tüik, Yerelnet ve Taner Demirelli Tarafından 2007 Yılında Tamamlanan Yüksek Lisans Tezinden Faydalanılmıştır.

Çalışma sahası olarak belirlenen Kula ilçesinin yönetim coğrafyası özelliklerini daha detaylı ve daha anlaşılır bir şekilde açıklayabilmek için idari birimlerin fonksiyonlarını da göz önünde bulundurarak kentsel idari alanlar ile köy idari alanları şeklinde bir gruplandırma yapılarak değerlendirmeye tabi tutmak uygun görülmüştür. Kula ilçesinin yönetim sınırlarında 1 ilçe merkezi ile 52 köy idari alanı bulunmaktadır.

Köy İdari Alanları

Ülkemizde geleneksel yönetim anlayışı uygulamalarının günün koşullarına uygun olmadığı gerekçesiyle yeni arayışlar ortaya çıkmıştır. 1923-1960 arasındaki dönemde savaş sonrası kentsel alanlarda oluşan tahribatların giderilmesi için ilko olarak 417 sayılı Ankara Şehremaneti Kanunu çıkarılarak Ankara'ya özel bir yönetim biçimi getirilmiştir. Bunun ardından 442 sayılı Köy Kanunu çıkarılarak köy organları köylerin yeniden yapılanmasını hızlandırması için geniş yetkilerle donatılmıştır. Aynı dönemde belediyeler için de 1580 sayılı Belediye Kanunu çıkarılarak belediyelerin ülkenin yeniden yapılanmasına katkı sağlaması öngörülmüştür. 1960-1980 arasında özellikle 1961 Anayasası ile yerel yönetimlerin idari ve mali eksikliklerinin giderilmesi için Yerel Yönetim Bakanlığı Kurulmuştur. Ancak bu bakanlığın ömrü çok uzun olmamış ve bir yıl sonra kaldırılmıştır. 1980-2012 arasındaki dönemde yerel yönetimlerin idari, mali ve siyasi yapısı hakkında çeşitli kanunlar çıkarılmıştır. Son kanun olarak bilinen 6360 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun çıkarılarak, yerel yönetimleri kapsayan geniş ölçekli düzenlemeler yapılmıştır (Gözüaçık, 2014: 39-41).

6360 Sayılı Kanun'un çıkarılmasındaki temel amaç şu şekilde ifade edilmiştir. *“Mevcut yerel idare yapısı ile yerel nitelikteki kamu hizmetlerini faal ve verimli olarak sağlama imkanı kalmayan illerde, söz konusu hizmetlerin, vatandaşların artan beklentilerini karşılayabilecek nitelik ve yetenekle bezenmiş ideal boyutta faal hizmet sunma yetkinliğine sahip yerel yönetim birimlerince sağlanması öngörülmekte ve bu kapsamda düzenleme yapılmaktadır”* (Toprak vd, 2015: 73; Bilir, 2015: 74).

6360 Sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle büyükşehir belediye sınırları, il mülki sınırları olmuştur. Dolayısıyla bütün il mülki sınırlarında büyükşehir belediyeleri yetkilidir. İl ölçeğindeki bütün ilçe belediyeleri, büyükşehir belediyelerine bağlanmıştır. Büyükşehir olan illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Belde belediyeleri ile köylerin de tüzel kişiliği kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür. Büyükşehir belediyesinin kurulması için nüfusun 750.000 olması yeterli görülmüş, dolayısıyla kent merkezi ve mücavir alan tanımlamaları kaldırılmıştır. 5216 Sayılı Kanun'da karar organları için yer alan ifadelerde değişiklik olmamış, maddeler olduğu gibi korunmuştur (Bilir, 2015: 81).

Diğer bir ifade ile 6360 sayılı Kanun ve sonradan yapılan değişikliklerle 30 büyükşehir belediyesinin mülki idare sınırları dahilindeki belde belediyeleri ile köylerin tüzel kişilikleri sona erdirilmiştir. Söz konusu belde belediyeleri ile köyler en yakın ilçe belediyesine mahalle statüsünde taşınmıştır. Köylerin tüzel kişiliklerin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesi basit bir olay değildir. Köyler tüzel kişilikleri ile aslında birer yerel idari birimdir. Gelenek ve tarihsel geçmişleri üzerine kurulan ve bu bağlamda varlıklarını sürdüren köylerin mahalleye dönüştürülmesiyle tüzel kişilikleri ortadan kalkmış ve böylece tüzel kişilikten dolayı köylere tanınan hak ve ayrıcalıklar sona ermiştir (Güler, 2012; Gözüaçık, 2014: 126-135).

Köyler en eski ve en yaygın yerel yönetim birimleridir. Tarihi süreç içerisinde kendinden oluşan köyler, Osmanlı Devleti'nin ilk dönemlerinden bu yana varlıklarını korumuş ve

özellikle örf ve adet kuralları ile düzenlenmişlerdir. Tanzimat'tan sonra 1864 yılında çıkarılan 1865 Vilayet Nizamnamesi ile köyleri ilişkin düzenleme yapılmıştır. Bu düzenlemeyle köylere tüzel kişilik tanınmamış, daha sonra 1924 yılından yayınlanan 442 sayılı Köy Kanunu ile köyler tüzel kişiliğe kavuşmuştur (Ökmen ve Parlak, 2013: 320; Gözüaçık, 2014: 27).

Ülkemizin idari bölünüşü sistematığı içerisinde yereli temsil eden ve yönetim birimini ihtiyar heyetinin oluşturduğu köy idari alanları belirli bir idari sınırı bulunan ve bu sınırlar içerisinde yer alan sürekli ve dönemlik kır yerleşmeleriyle ekonomik faaliyet sahalarından oluşan, hammadde üretimi (tarım, hayvancılık, ormancılık, avcılık, toplayıcılık) ve evsel sanayi ile ilgili faaliyetlerin egemen olduğu ülkemizin kırsal kesimini oluşturan en küçük idari sahaları olarak tanımlanmaktadır (Özçağlar, 2005: 6).

Köyler için belirtilen nüfus sınırı 2004 yılına kadar yürürlükte olan 442 sayılı Köy Kanununda 2000 olarak ifade edilirken, 24 Aralık 2004 yılında resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren 5272 sayılı Belediye Kanunuyla 5000 ve daha fazla nüfusa sahip olan yerleşim birimlerinde belediye teşkilatının kurulabileceği hükmü getirilmiştir (Özçağlar, 2005: 6). Bu kanuna göre nüfusu 5000'e kadar olan yerleşmeler köy statüsünde yer almaktadır. Ancak bir yerleşim yerinin idari statüsünü (köy, kasaba, şehir) tayin etmede yalnızca nüfus ölçütü yeterli değildir.

Kula ilçesinde toplamda 52 köy yerleşmesi bulunmakta olup 2018 yılı itibariyle adrese dayalı nüfusu kayıt sisteminden edinilen istatistiki verilere göre bu köylerin toplam nüfusu 15.892 kişidir. İlçedeki köylerin tamamına yakın bir bölümü birden çok daimi yerleşmeden oluşmaktadır. Yörenin morfolojik koşulları, vejetasyon örtüsü, iklim özellikleri gibi coğrafi şartları köy idari alanlarının çok yerleşmeli köy özelliği kazanmasında etkin rol oynamıştır (Koday, 2000: 11). Kula ilçesi bulunduğu coğrafi konum itibariyle engebe ve eğim düzeyinin yüksek olduğu bir mevkide yer aldığı için köy yerleşmelerinin bazıları dağınık forma sahiptir. İlçede köy yerleşmeleri genel itibariyle birkaç mahalleden oluşmakta olup, bu mahallelerin arası bazı köylerde birkaç yüz metre ya da birkaç kilometreyi bulmaktadır (Koday ve Erhan, 2010: 7).

Köyün yönetim alanı yalnızca köy merkezinden ibaret değildir. Köy sınırları dahilindeki çayırı, merayı, ziraat sahalarını, göl ve akarsular gibi çok farklı alanları da bünyesinde bulundurmaktadır. Bu nedenle köy bir bütündür ve bütün olarak ele alınması gerekmektedir.

Önceki paragraflarda da ifade edildiği üzere Kula ilçesine bağlı olan 52 köy yerleşmesi bulunmaktadır. Bunların ilçe merkezine olan uzaklıkları 3 ila 36 km. arasında değişmektedir. İlçe merkezine en yakın köyler Narıncalıpıtrak (3 km), Kavacık (5 km), Gölbaşı (5 km), İncesu (7 km), Körez (7 km) ve Şeritli (7 km)'dir. İlçe merkezine en uzak köy yerleşmeleri ise Topuzdamları (36 km), Battalmustafa (30 km), Encekler (30 km), Bayramşah (30 km) köyleridir (Tablo 2). Söz konusu köylerin uzaklıklarının yazılan değerlerin göz önünde bulundurulmasıyla aslında fazla olmadığı düşünülebilir. Ancak ilçenin jeomorfolojik yapısı dikkate alındığında uzaklık olarak değil fakat erişme bakımından oldukça uzak olduğu anlaşılmaktadır. Çünkü köy yollarının büyük bölümünün mevcut durumunda 30-35 km'lik bir yol en az 1 saat sürmektedir. Bu durum da il, ilçe ve köylerin idari sınırları belirlenirken yerleşim birimlerinin bağlı bulunduğu merkezle aralarındaki topografik şartlar ile mevcut yol yapıları dikkate alınmalıdır.

Kula ilçesine bağlı köylerin idari açıdan bağlı oldukları Manisa il merkezine olan uzaklıkları 117-157 km. arasında değişmektedir. Ahmetli 117 km. ile il merkezine en yakın köy yerleşmesi iken, Topuzdamları 157 km. ile ilçe merkezine en uzak mesafede yer alan köy yerleşmesidir. Bu durum sahanın morfolojik yapısı da göz önünde bulundurulduğunda, Kula'ya bağlı köylerde ikamet eden insanların Manisa il merkezindeki özel ya da kamuya bağlı işlerini yapabilmeleri için en az 1-2 günlerini ayırmaları gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Tüm bu sonuçlar il, ilçe

ve köy gibi yerleşim birimlerinin idari sınırları belirlenirken coğrafi şartların da mutlaka dikkate alınmasının zorunluluk arz ettiği gerçeğini adeta kanıtlamaktadır.

Araştırma sahası olarak belirlenen Kula ilçesinin yönetim sınırları arasında yer alan köylerin 2018 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre toplam nüfus değeri 15.892 kişi olup, köylerin ortalama nüfus büyüklüğü 306 kişidir. İlçede en fazla nüfusa sahip köyler Çarıkballı (1144 kişi), Narıncalıptırak (934 kişi), Bebekli (901 kişi), Körez (679 kişi), Esenyazı (616 kişi), Başbüyük (588 kişi) iken, en az nüfusa sahip köyler ise Karaoba (42 kişi), Yağbastı (64 kişi), Şıhlı (82 kişi), Yeniköy (116 kişi), Erenbağı (128 kişi)'dır (Tablo 2). Manisa ili genel olarak değerlendirildiğinde gerek sahip olduğu coğrafi konum gerekse fiziki ve beşeri ve ekonomik coğrafya özellikleri neticesinde göç alan bir yerleşim birimidir. Manisa il merkezi gibi Salihli, Akhisar ve Turgutlu gibi ilçeleri de göç alan yerleşimler arasında bulunmaktadır. Ancak aynı durum Kula ilçesi için geçerli değildir. Kula ilçesinin toplam nüfusu 2007 yılında 48.034 iken, 2018 yılına gelindiğinde 44.410'a gerilemiştir. Bu değerler de ilçenin miktarı fazla olmasa da göç veren bir konumda olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durumu köylerin nüfus değerlerine bakarak da anlamak mümkündür. İlçede toplam 52 köy yerleşmesinin ortalama nüfus büyüklüğü 306 kişi olup, bu değeri yakalayamayan köylerin sayısı 37'dir. Tüm bunlar ilçedeki kırsal yerleşmelerinde nüfus kaybettiği gerçeğini gün yüzüne çıkarmaktadır.

Kentsel İdari Alanlar

Kent, günümüzdeki kullanım ve anlamıyla genel anlamda şehirle eşanlamlıymış gibi idrak edilen bir kelime olmakla beraber kırsal yerleşmeleri de içine almaktadır. Belediye teşkilatının kurulmuş olduğu idari birimlerin yer aldığı alanlara kentsel idari alan adı verilmektedir (Özçağlar, 2005: 8-11). 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılında yasalaşarak yürürlüğe girmiş ve 75 yıl geçerliliğini korumuştur. 5393 sayılı Belediye Kanunun hazırlanması ve resmi gazetede yer almasının ardından 1580 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır (Ökmen ve Parlak, 2013: 243-244). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun yasalaşmasıyla beraber il ve ilçe merkezlerini temsil eden yerleşim birimlerinde belediye teşkilatının kurulması zorunlu hale gelmiştir (Parlak ve Sobacı, 2010: 116; Karayel, 2016: 26-29).

1984 yılında çıkarılan 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ortaya çıkan büyükşehir kavramı aynı yıl yürürlüğe giren 3030 Sayılı Kanun ve 2004 yılında yasalaşan 5216 Sayılı Kanun ile şekillenmeye başlamıştır. Yerel yönetimlerin beklentileri karşılayacak seviyede kamu hizmeti vermesini sağlamak amacıyla 2012 yılında 6360 Sayılı yasalaşmıştır (Çamdere, 2017: 8).

Yeni büyükşehir belediye yönetimine geçiş nedenleri, ölçek sorunu ve kademeli yerel yönetim, plan ve hizmet bütünlüğünün sağlanması, şehirlerin rekabet gücünün artırılması, yeterli ve uzman personel istihdamının sağlanması, yerel hizmetlerin nicelik ve niteliklerinin artırılması, yerel yönetim birimlerinin karmaşık bir hal alan görev ve yetkilerinin sadeleştirilmesi olarak ifade edilmektedir. 6360 Sayılı Büyükşehir Yasasıyla, 14 ilde büyükşehir belediyesi kuruldu. Büyükşehir belediye sınırı il mülki sınırı oldu. 30 ilde il özel idareleri kaldırıldı. Yeni ilçeler kuruldu (14'ü merkez ilçe olmak üzere toplamda 28 ilçe). Büyükşehirdeki bütün ilçe belediyelerinin sınırı ilçe mülki sınırı oldu. Büyükşehir belediyesi kurulan bütün illerde belde belediyeleri kaldırılarak bunlar bir belediyenin mahallesine dönüştürüldü. Büyükşehir kurulan illerin idari sınırları içerisinde bulunan köy yerleşmelerinin statüleri mahalle olarak değiştirildi. Büyükşehir olmayan illerde nüfusu 2000 rakamının altında olan belde belediyeleri köylere dönüştürüldü. Büyükşehir ünvanına kavuşan illerde yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları kuruldu. Bu illerin yönetim payları yeniden düzenlenerek %5'ten %6'ya çıkarıldı (Çamdere, 2017: 15-20; Tekçe, 2018: 16-21). Özetle büyükşehir statüsü edinen illerdeki kentsel alanlar hem sayı hem de yüzölçüm olarak artış göstermiştir.

6360 Sayılı Büyükşehir Kanunundan sonra araştırma alanını oluşturan Kula ilçesi'nde kentsel idari alan olarak yalnızca ilçe merkezi kalmıştır. İlçe merkezi Ankara-İzmir karayolunun kenarında kurulmuş bir yerleşim birimidir. İlçenin gelişmesinde ve mevcut nüfusa sahip olmasında kuruluş yerinin büyük etkisi olmuştur. 2018 yılı itibariyle ilçe merkezinin nüfusu 28.518'dir. Bu değer Manisa'nın aynı güzergah üzerinde kurulmuş olan Salihli ve Turgutlu gibi ilçeleriyle karşılaştırıldığında Kula'nın ilçe merkezi nüfusunun aslında fazla olmadığı göze çarpmaktadır. Genel itibariyle ülkemiz sınırları dahilindeki bir yerleşim birimi il ya da ilçe merkezi konumuna getirildiğinde buralarda kurulan kamu ve özel sektöre ait kurum ve kuruluşlar sayesinde süratli bir gelişim ve değişim atmosferine girmektedir. Fakat Kula gerek yer aldığı coğrafi konum gerekse topografik yapısının etkisiyle fazla bir ilerleme kaydedememiştir. Bu durumun etkisiyle insanlar göçe yönelerek ilçeyi terk etmeye başlamışlardır. İlçede yaşanan göçlerde dikkat çeken bir durum da ilçe dışına olan aşırı ve dikkat çekici boyutta olmamıştır. Çünkü bu göçlerin bir bölümünün geçici suretle yani mevsimlik olması ilçenin nüfus kaybının dikkat çekici boyutlara ulaşmamasını sağlamaktadır.

SONUÇ

Yönetim coğrafyası kapsamında ele alınan Kula ilçesi sınırları içerisinde 1 ilçe merkezi ile 52 köy yerleşmesi yer almaktadır. İlçe merkezine en yakın köy yerleşmesi Narıncalıpıtrak (3 km), en uzak köy yerleşmesi ise 36 km. uzaklıktaki Topuzdamları'dır. Köylerin ilçe merkezine olan uzaklıklarına bakıldığında aslında verilen değerlerin fazla olmadığı düşünülebilir. Ancak köy yollarının mevcut durumu ile sahanın morfolojik yapısı dikkate alınırsa bu rakamlarla ifade edilen mesafelerin kısa olmadığı anlaşılabilecektir. Kula uzun yıllardır ilçe konumunda olmasına rağmen aynı güzergah üzerinde kurulmuş olan Salihli ve Turgutlu gibi gelişme gösterememiştir. İlçenin sahip olduğu toplam nüfus 2007 yılında 48.034 iken, 2018'de bu değer 44.410'a düşmüştür. İlin geçen süre zarfında yaklaşık 4000 kişi kaybetmesinde ve ilçe nüfusunun 40.000'li değerleri aşamamasında hem bulunduğu konumun hem de sahip olduğu topografyanın büyük etkisi vardır. İlçe mülki idari sınırları dahilinde 1 kentsel idari alan ile 52 köy idari alanı bulunmaktadır.

6360 Sayılı Büyükşehir yasasının yürürlüğe girmesiyle ilçenin mülki idare sınırları içerisindeki belde belediyeleri kapatılmış, köylerin de statüleri değiştirilerek mahalleye dönüştürülmüşlerdir. Bu süreçle beraber ilçenin kentsel idari alanı genişleyerek hizmet götüreceği birim sayısı artmıştır. Bu yasayla beraber kır-kent ayrımı tamamen son bulmuş ve kırsal kesimdeki yerleşmeler şehirlerin bir parçası haline gelmiştir. 6360 Sayılı Kanun'la birlikte yerel yönetimlerde bir sadeleştirme meydana gelmiş ve karmaşıklık giderilmiştir. Köylerin mahalleye dönüşmesiyle buraların ihtiyacı olan alt ve üst yapı hizmetleri konusunda büyük ve önemli bir adım atılmıştır. Büyükşehir olan iller teknik donanım ile teknolojik ekipmanlarla donatılarak, uzman personeller görevlendirilmiştir. Yerel yönetimlerin mevcut kaynaklarının daha etkili ve verimli bir şekilde kullanılması sağlanmıştır.

KAYNAKÇA

Bilir, K. (2015). *6360 Sayılı Kanun'a Göre Türkiye'de Mali Paylaşım Açısından Yerel Yönetimler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.

Çamdere, M. A. (2017). *6360 Sayılı Kanun'un Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.

Demirelli, T. (2007). *Kula'da Kırsal Yerleşmeler ve Eğitimin Dağılımı*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocatepe Üniversitesi: Afyonkarahisar.

Gözüaçık, H. (2014). *5393 ve 6360 Sayılı Kanunların Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Kapsamında Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi: İstanbul.

Güler, Birgül A. (2012). *Bütünşehir Belediyesi*, TBMM Komisyon Konuşmaları, 12 Kasım 2012, Ankara.

https://eticaret.mta.gov.tr/index.php?route=product/product&product_id=6801 [Erişim Tarihi: 18.09.2019].

<https://www.yerelnet.org.tr>.

Karayel, Y. E. (2016). *5227 Sayılı Kanun'un İncelenmesi ve Bu Kanunun Öngördüğü Yerelleşme Sisteminin 6360 Sayılı Kanun'la Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muş Alparslan Üniversitesi: Muş.

Koday, S. (2000). *Murgul Çayı Havzasının Coğrafyası*. Atatürk Üniversitesi Yay. No:912, Fen Edebiyat Fakültesi Yay. No:98, Araştırma Serisi No:69, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Koday, Z. (1999). Çoruh Vadisinde Zeytin Alanları, *Türk Coğrafya Dergisi*, 34: 263-282.

Koday, Z. Erhan, K., (2008). Erzurum İlinin İdari Coğrafya Analizi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (41): 231-248.

Koday, Z. (2009). İdari Coğrafya Özellikleri Bakımından Aziziye Metropol İlçesi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13 (2), 67-80.

Ökmen, M. ve Parlak, B., 2013. *Kuram ve uygulamada yerel yönetimler*. 3.Baskı. Ankara: Orion Kitabevi.

Özçağlar, A. (2005). Türkiye'de Mülki İdari Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 3 (1): 1-25.

Parlak, B., Sobacı, Z. (2010). *Kuram ve Uygulamada Kamu Yönetimi Ulusal ve Küresel Perspektifler*, Bursa: Alfa Aktüel Yayınları.

Tekçe, Y. (2018). *6360 Sayılı Kanun'un Kapatılan Köylere / Yeni Mahallelere Etkisi: Aydın Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.

Toprak, D., Gül, H. ve Ağcakaya S. (2015). *6360 Sayılı Yasanın Mali Açından İncelenmesi*. 30. Türkiye Maliye Sempozyumu, Antalya.